



7

WWW.CULTUURZIEN.NL
MARKTSTEG 7 2901 AK KAMPEN
TEL. (031) 3311024
E. KUNST@CULTUURZIEN.NL
KUNST- EN CULTUUREUCATIE / WORKSHOPS
T. KUNST- EN CULTUUREUCATIE / WORKSHOPS
STADSWAARDELINGEN / FOGATUUR

In de etalage
cultuurZIEN

Vrouwen van Kampen

door Carin Koopman

In 2019 was het honderd jaar geleden dat vrouwen in Nederland actief kiesrecht kregen. Jaarlijkse activiteiten als de Romeinenweek en de Maand van de Geschiedenis hadden in 2019 als thema 'Vrouwen'. CultuurZIEN deed aan beiden mee met activiteiten over vrouwen uit de Kamper geschiedenis. In november 2019 startte cultuurZIEN de website vrouwen-vankampen.nl.

Stadswandeling Vrouwen maken Geschiedenis

Voor cultuurZIEN begon het ongeveer twintig jaar geleden met een vraag. Ron Wessler, toen eigenaar van restaurant d' Olde Vismark, organiseerde een Moederdagarrangement. Ron vroeg cultuurZIEN voor dit arrangement een stadswandeling te organiseren. Na wat dubben over de inhoud van deze wandeling, viel het kwartje: moeders meenemen op een wandeling over vrouwen uit de Kamper geschiedenis. Mechteld van Lichtenberg, Beatrix Vekemans, Gekke Jenne en juffrouw Hendriks. De eerste namen kwamen vanzelf. Een meevaller was het onderzoek door Lies van Vliet naar de Kamper vrouwen in de 17de eeuw. Deel 6 in haar serie 'De stad van Avercamp' heeft als titel *Over edele ehrentrijcke joffers, ehrlievende borgersvrouwen en onkuy-sche vrouluuyden*. Het werd een dankbare bron bij het samenstellen van wandelingen en andere activiteiten over vrouwen uit de Kamper geschiedenis. Ook de familiegenealogieën van Kees Schilder in diverse *Kamper Almanakken* werden vaak geraadpleegd. In de loop van de tijd kwamen er door eigen onderzoek meer vrouwen bij. De zo eenvoudig begonnen vrouwenwandeling bleek een gouden greep met groeipotentie.

Elisabeth Bas, een Kamper meisje wordt sigarenmerk

Voor het informatiebord in de Wascanatuin deed cultuurZIEN onderzoek naar het leven van Elisabeth Bas, ook bekend als Lysbeth Jacobsdr. van Campen. Zij werd in 1571 geboren in Kampen. Haar vader Jacob Jansz. Bas was handelaar in scheepsbenodigdheden. Elisabeth groeide in redelijke welstand op. In 1585 verhuisde het gezin naar Amsterdam. Op 25-jarige leef-



Sigarendoos van het merk Elisabeth Bas, met een afbeelding van het schilderij dat Ferdinand Bol van haar maakte. Sinds 1932 gevoerd als handelsnaam van de firma H. Jos van Susante & Co te Boxtel. Het sigarenmerk bestaat inmiddels niet meer. Collectie SNS Historisch Centrum. Foto: Remy Steller.

tijd trouwde Elisabeth met Jochem Heijndricksz. Swartenhondt, kapitein op een oorlogsschip. Jochem Swartenhondt was actief in de kaapvaart die gedurende de oorlog met Spanje plaatsvond. Elisabeth zorgde voor de foeragering van de zeereizen van haar man, een taak die voor zeemannsvrouwen in die tijd heel gewoon was. In 1606 kocht Jochem Swartenhondt herberg De Prince van Orangien op de hoek van de Nes en de Pieter Jacobszstraat in Amsterdam. Deze herberg was een chique verblijfplaats, waar de stadsbestuurders van Amsterdam hun hoge gasten ontvingen, zoals prins Frederik Hendrik. Na de dood van Jochem Swartenhondt in 1627 bleef Elisabeth nog enkele jaren de herberg uitbaten. In opdracht van kleindochter Maria Ray schilderde Ferdinand Bol in 1648 een portret van Elisabeth Bas, sinds 1880 in bezit van het Rijksmuseum in Amsterdam. Bij het opmaken van haar testament in 1648 bleek Elisabeth Bas over een vermogen van 28.863 gulden te beschikken; daarmee behoorde zij tot de goeude burgerij van Amsterdam. In 1649 overleed Lysbeth Jacobsdr. van Campen in Amsterdam.

In de jaren 1920 was het portret van Elisabeth Bas mateloos populair bij het publiek. Het werd toegeschreven aan Rembrandt en zelfs meer bejubeld dan zijn Nachtwacht. In 1932 koos de sigarenfirma H. Jos van Susante & Co. te Boxtel voor de handelsnaam Elisabeth Bas en werd het portret op de sigarenbandjes afgebeeld. Op deze wijze raakten de naam en het portret van Elisabeth Bas bekend bij jong en oud. Inmiddels bestaat het sigarenmerk niet meer, maar de levensbeschrijving van Elisabeth Bas is onder andere te vinden op de website van het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis.

Website vrouwenvankampen.nl

In november 2019 startte cultuurZIEN de website vrouwenvankampen.nl. Regelmatig worden nieuwe levensverhalen over Kamper vrouwen toegevoegd. Geschiedenis is nooit af en het onderzoek gaat door. Een voordeel van een website boven papier is dat nieuw onderzoek en nieuwe inzichten eenvoudig toegevoegd kunnen worden.